

מודל להערכת קלות בעשיית עסקים

לקראת תוכניות עבודה לשנת 2020, היחידה הכלכלית במכון היצוא בנתה מודל משוקלל להערכת קלות בעשיית עסקים במדינות נבחרות. המודל נשען על שקלול שני מדדים בינלאומיים מקובלים ואחידים המתפרסמים על ידי גופי מחקר בינלאומי מוכרים ולבסוף משקללת את נתוני הצמיחה, תוצר ואשראי של המדינות שחלה בהן הטבה.

מדד ה- *Enabling Trade* של הפורום הכלכלי העולמי המעריך את נגישות המדינות לסחר בינלאומי. המדד בוחן 136 מדינות ומדרג אותן על פי ארבעה מדדים עיקריים: תנאי הכניסה לשוק, מנגנון ניהול גבולות המדינה (לאחר שהתקבלו הסחורות לתוך המדינה), איכות תשתית לתעבורה וכן הסביבה העסקית - בדיקה כללית של מערך הרגולציה בכל מדינה ואת הסביבה הביטחונית בה. לטובת המודל נלקחו דירוגי המדינות בעשור האחרון.¹

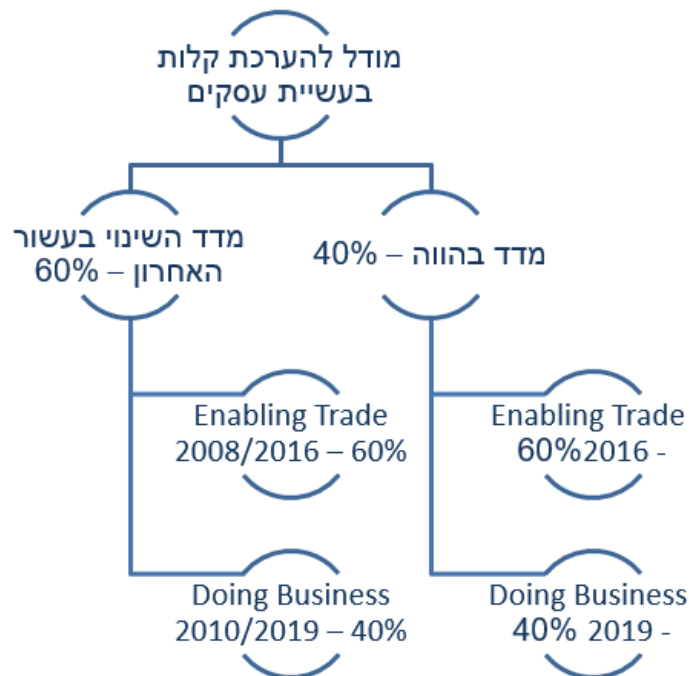
מדד ה- *Doing Business* של הבנק העולמי משמש כדי להעריך את איכות הסביבה העסקית של מדינות שונות. המדד בוחן 190 מדינות בתחומים כמו: מסחר בינ"ל, הקמת עסק חדש, היתרי בנייה, רישום זכויות במקרקעין, קבלת אשראי ואכיפת חוזים. נבחנו דירוגי המדינות בעשור האחרון.²

מתודולוגית המודל

- כתנאי בסיס, במודל החדש נכללות רק המדינות אשר מדורגות באופן רציף בשני המדדים - 114 מדינות בסך הכל (למתודולוגיה ראה תרשים מס' 1).
- השינויים בדירוגי המדינות בשני המדדים (קלות הסחר וקלות עשיית העסקים), שוקללו ונורמלו לסקאלה בין 100-1. הציון 100 ניתן למדינה עם השינוי החיובי ביותר בתקופה שנבחנה ולחילופין 1 למדינה עם השינוי השלילי ביותר (את תוצאות המודל ניתן לראות בנספח א').
- יש לזכור כי המודל נותן העדפה למדינות אשר דורגו בשנת הבסיס באמצע, שם טווח השינוי הוא הגבוה ביותר. על כן, תוצאות המודל מוטות לרעת המדינות שדורגו גבוה בשנת הבסיס ושיפרו את מצבן בשנת הדירוג האחרונה או לחלופין מדינות שדורגו נמוך ומצבן הורע.

¹ נתוני 2016, שנת הדירוג האחרונה, לעומת שנת הבסיס 2008.

² נתוני 2019, שנת הדירוג האחרונה, לעומת שנת הבסיס 2010.

ממצאי המודל

על פי ממצאי המודל (תרשים מס' 2) ניתן לראות כי מבין המדינות בהן חל שיפור בעשיית העסקים וקלות הסחר בעשור האחרון בולטות לחיוב מדינות מזרח אירופה, ביניהן אלבניה, בוסניה-הרצגובינה, לטביה, ליטא, מקדוניה, פולין, צ'כיה ורומניה. כלכלות מעניינות נוספות הן קניה מבין מדינות אפריקה, ווייטנאם ממדינות אסיה ומקסיקו באמריקה הלטינית.

מבין המדינות בהן חלה הרעה בשני המדדים במהלך העשור האחרון (תרשים מס' 3) ניתן לראות גם כלכלות גדולות וחשובות כדוגמת ארה"ב, גרמניה ויפן. בנוסף, אתיופיה וארגנטינה מדינות גדולות המציגות האטה בצמיחה מסתמנות כמסוכנות לעשיית עסקים בינ"ל עם הדרדרות של למעלה מ-10 מקומות בכל מדד בעשור האחרון.

בשלב השני (תרשים מס' 5) מיפינו את אותן מדינות בולטות בהן חל שינוי חריג במדדים ובחנו את שיעורי הצמיחה בשנים הקרובות (2019-2023) ואת רמת הסיכון באותן מדינות (בהתבסס על נתוני דירוגי האשראי של חברת הדירוג S&P).

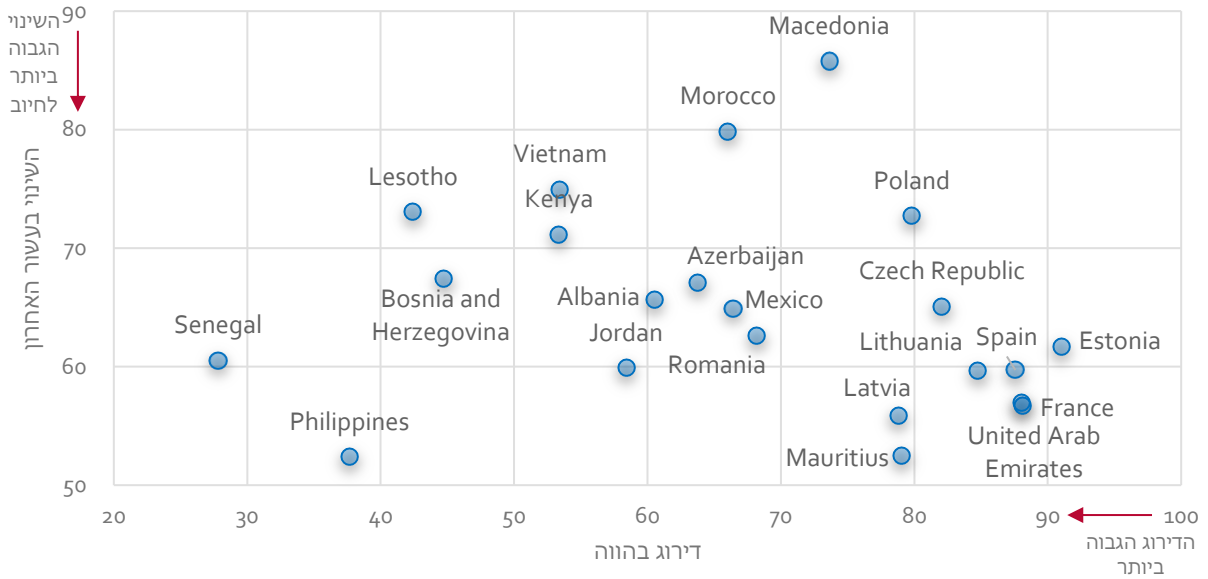
בבחינה זו בולטות מספר מדינות מתפתחות עם שיעורי צמיחה גבוהים בשנים הקרובות – **וייטנאם** ו**הפיליפינים** מבין מדינות אסיה, **וסנגל** ו**קניה** מבין מדינות אפריקה. יש לזכור כי עדין מבחינת רמת הסיכון תוצאות המדינות מניחות את הדעת אך קיימת רגישות למצבן הכלכלי. גם כאן בולטות לחיוב מדינות מזרח אירופה וביניהן **ליטא**, **צ'כיה**, **פולין**, **אסטוניה** ו**לטביה** עם רמתן סיכון נמוכה יחסית ונתוני צמיחה של למעלה מ-2.5% מדי שנה.

נוסף על מדדי עשיית העסקים שהצגנו יש לקחת בחשבון כי לגודל היצואן יש משקל לא פחות חשוב בעת חדירה לשוק חדש. מבדיקה שערכנו נמצא כי באזורים גאוגרפים כדוגמת אפריקה, אמריקה הלטינית ומזרח אירופה קשה ליצואנים קטנים לשרוד ואילו ארה"ב ומדינות האיחוד מהוות קרקע מבוססת יותר לחדירה לשוק ליצואנים אלו.³

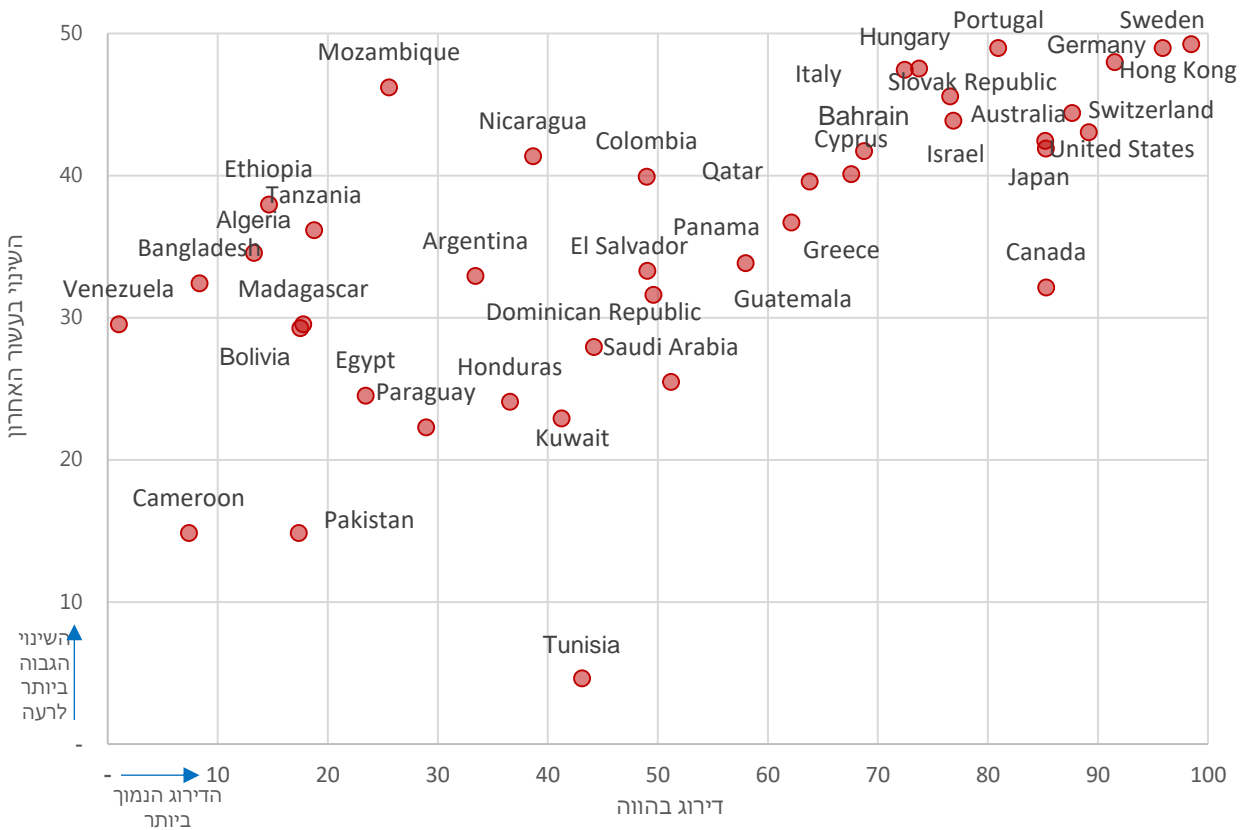
---

³ להרחבה ראה נספח ב'.

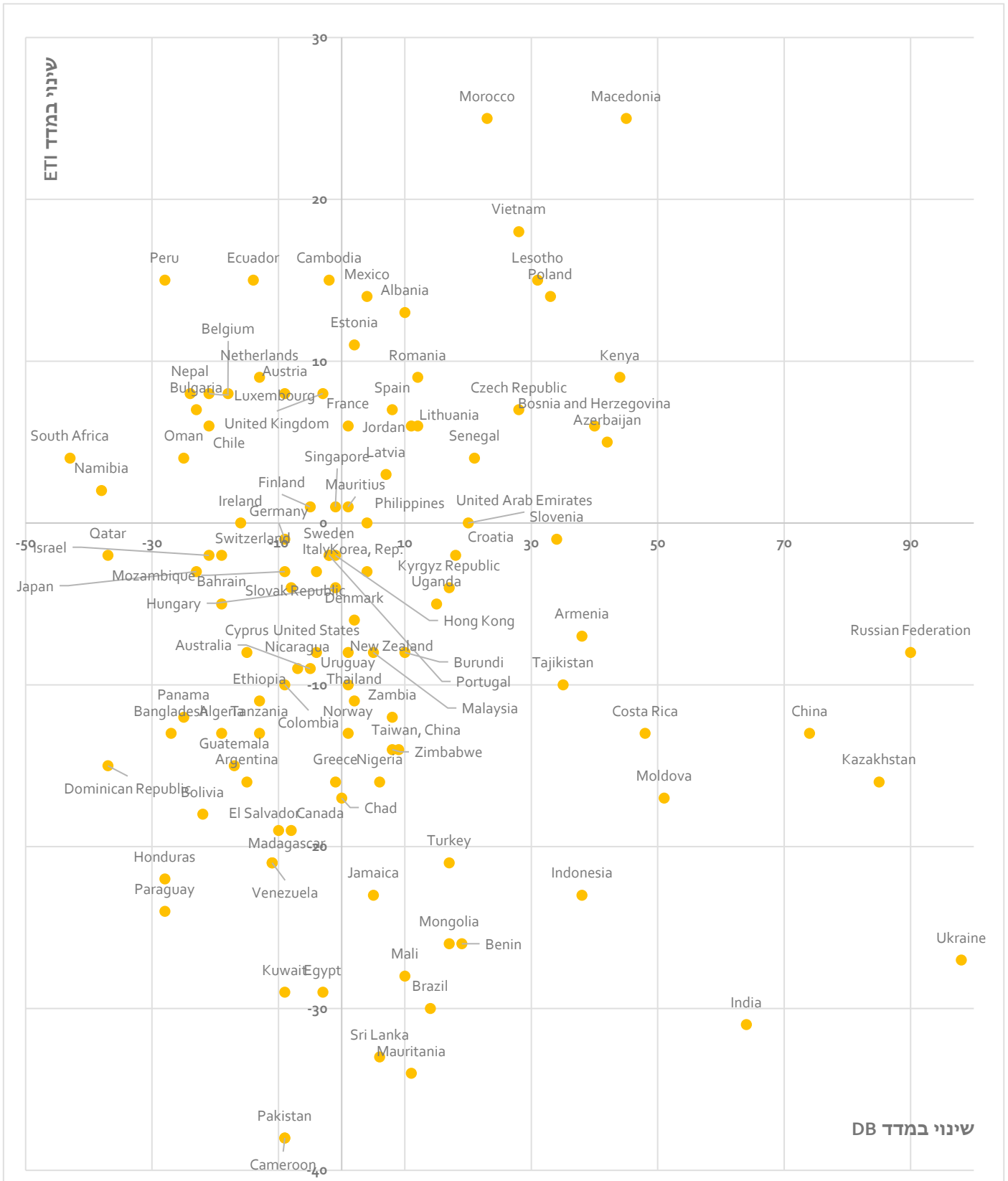
תרשים 2: המדינות שחלה הטבה בשני המדדים | דירוג בהווה מול עוצמת השינוי בעשור האחרון

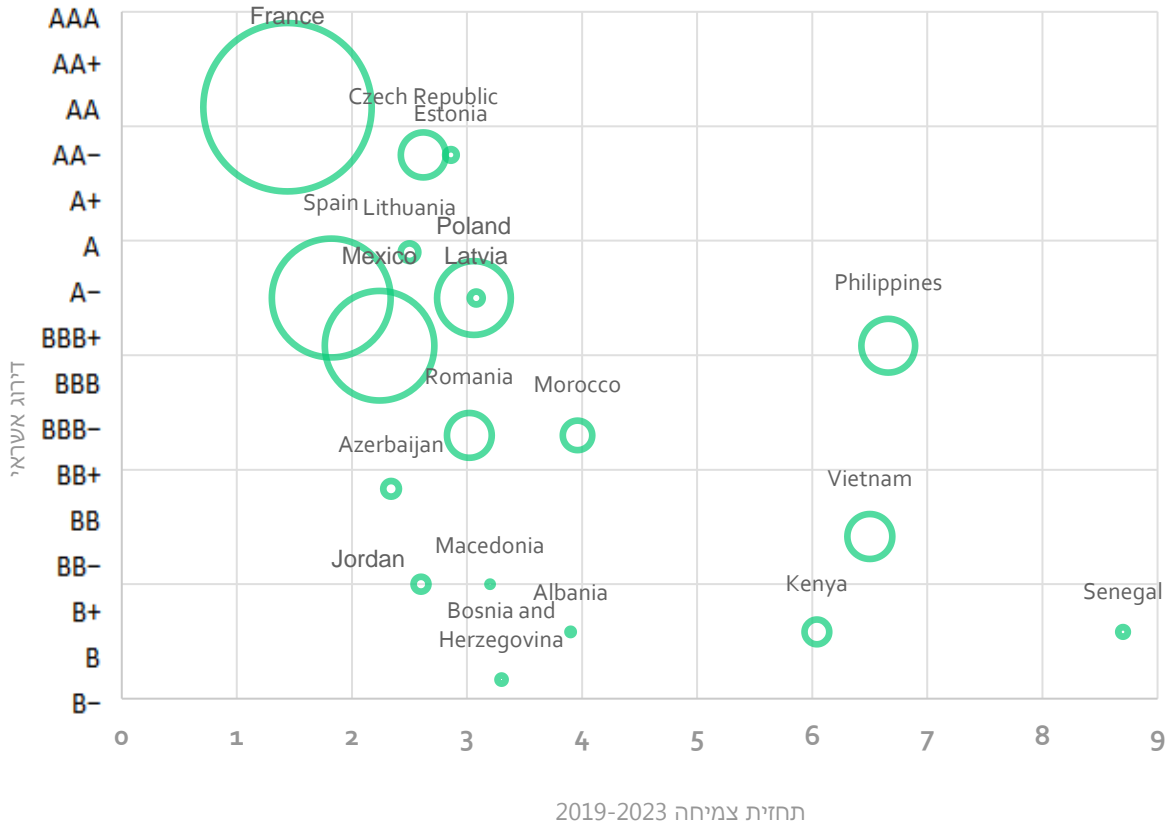
תרשים 3: המדינות שחלה הרעה בשני המדדים | דירוג בהווה מול עוצמת השינוי בעשור האחרון

תרשים 4 : תיאור השינויים במדדים לאורך השנים

תרשים 5 : המדינות שחלה בהן הטבה בשני המדדים | תוצר 2018, תחזית צמיחה ודירוג אשראי

נספח א – תוצאות ודירוג המדינות בהתאם למודל

Economy	Rank	Total Score	Score - Latest Rank	Score - Change	Avg. Growth 2019-2023	Economy	Rank	Total Score	Score - Latest Rank	Score - Change	Avg. Growth 2019-2023
Macedonia	1	80.9	73.6	85.8	3.2	Canada	58	53.4	85.3	32.1	1.7
Poland	2	75.5	79.8	72.7	3.1	Bahrain	59	52.5	68.7	41.7	2.3
Morocco	3	74.3	66.0	79.9	4.0	Moldova	60	52.1	55.5	49.8	3.7
Estonia	4	73.4	91.0	61.7	2.9	Thailand	61	51.9	66.9	42.0	3.5
United Kingdom	5	72.7	95.2	57.7	1.5	Ecuador	62	51.9	38.3	61.0	1.2
Czech Republic	6	71.9	82.1	65.1	2.6	Cyprus	63	51.1	67.6	40.1	3.0
Singapore	7	71.1	99.8	51.9	2.5	Cambodia	64	49.6	27.6	64.2	6.5
Spain	8	70.9	87.6	59.7	1.8	South Africa	65	49.5	58.7	43.3	1.6
Austria	9	70.4	92.0	56.1	1.6	Ukraine	66	49.4	43.2	53.4	3.1
Netherlands	10	70.4	92.1	55.9	1.6	Qatar	67	49.3	63.8	39.6	2.8
Lithuania	11	69.7	84.8	59.6	2.5	Turkey	68	48.3	65.2	37.1	1.9
France	12	69.4	88.0	56.9	1.4	Senegal	69	47.4	27.8	60.5	8.7
United Arab Emirates	13	69.2	88.1	56.7	3.0	Greece	70	46.9	62.1	36.7	1.7
Hong Kong	14	68.9	98.5	49.2	2.9	Philippines	71	46.5	37.7	52.4	6.7
Finland	15	68.3	94.4	50.9	1.5	Indonesia	72	46.1	53.9	40.9	5.2
Sweden	16	67.7	95.9	49.0	1.8	Uruguay	73	46.0	51.0	42.6	2.8
Slovenia	17	66.9	77.9	59.5	2.7	Kyrgyz Republic	74	45.6	35.5	52.3	3.8
Belgium	18	66.8	86.6	53.6	1.4	Uganda	75	45.0	36.2	50.9	6.2
Vietnam	19	66.3	53.5	74.9	6.5	Colombia	76	43.5	49.0	39.9	3.6
Denmark	20	65.8	94.7	46.5	1.7	Namibia	77	43.5	44.4	42.9	2.6
Azerbaijan	21	65.7	63.8	67.1	2.3	Panama	78	43.5	58.0	33.8	5.6
Luxembourg	22	65.6	84.8	52.8	2.7	Nepal	79	42.9	29.1	52.0	5.4
Mexico	23	65.5	66.4	64.9	2.2	Zambia	80	41.2	38.9	42.7	2.8
Germany	24	65.4	91.5	48.0	1.3	Nicaragua	81	40.3	38.6	41.4	-0.1
Latvia	25	65.0	78.8	55.9	3.1	Tajikistan	82	40.3	23.0	51.7	4.5
Korea, Rep.	26	64.8	87.6	49.7	2.8	India	83	40.0	38.9	40.7	7.6
Romania	27	64.8	68.2	62.6	3.0	Guatemala	84	39.6	49.0	33.3	3.6
Kenya	28	64.1	53.4	71.2	6.0	El Salvador	85	38.8	49.6	31.6	2.3
New Zealand	29	63.6	92.4	44.4	2.6	Mozambique	86	37.9	25.6	46.2	5.1
Albania	30	63.6	60.5	65.6	3.9	Jamaica	87	37.3	45.1	32.0	2.1
Mauritius	31	63.1	79.0	52.5	4.0	Saudi Arabia	88	35.8	51.2	25.5	2.1
Ireland	32	62.9	86.8	47.0	3.2	Dominican Republic	89	34.4	44.2	27.9	5.0
Chile	33	62.4	79.3	51.0	3.1	Argentina	90	33.1	33.4	32.9	2.2
Portugal	34	61.8	80.9	49.0	1.5	Mongolia	91	32.3	31.9	32.6	5.4
Switzerland	35	61.7	87.6	44.4	1.5	Burundi	92	31.8	9.2	46.8	0.5
United States	36	61.5	89.2	43.1	1.8	Kuwait	93	30.2	41.2	22.9	2.7
China	37	61.2	63.7	59.5	5.9	Tanzania	94	29.2	18.7	36.2	4.5
Lesotho	38	60.8	42.4	73.1	2.4	Zimbabwe	95	29.1	11.5	40.9	2.1
Norway	39	60.6	91.6	39.9	1.8	Honduras	96	29.1	36.6	24.1	3.5
Croatia	40	60.1	68.7	54.3	2.3	Ethiopia	97	28.6	14.6	38.0	7.2
Malaysia	41	59.7	81.0	45.5	4.8	Nigeria	98	28.3	13.0	38.6	2.5
Japan	42	59.5	85.2	42.4	0.6	Brazil	99	28.3	28.5	28.2	2.2
Jordan	43	59.3	58.4	59.9	2.6	Sri Lanka	100	27.4	33.5	23.4	4.2
Australia	44	59.2	85.3	41.9	2.6	Algeria	101	26.1	13.3	34.6	1.4
Peru	45	59.2	62.1	57.2	3.9	Benin	102	25.0	12.8	33.1	6.5
Russian Federation	46	58.9	44.7	68.3	1.6	Paraguay	103	24.9	28.9	22.3	3.9
Bosnia and Herzegovina	47	58.3	44.7	67.4	3.3	Madagascar	104	24.8	17.8	29.5	5.1
Kazakhstan	48	58.1	55.6	59.8	3.5	Bolivia	105	24.6	17.5	29.3	3.8
Italy	49	58.0	73.7	47.5	0.6	Mali	106	24.2	17.2	28.9	4.9
Slovak Republic	50	58.0	76.6	45.6	3.4	Egypt	107	24.1	23.4	24.5	5.9
Armenia	51	57.8	61.7	55.2	4.5	Bangladesh	108	22.8	8.3	32.4	7.1
Taiwan, China	52	57.6	82.3	41.2	2.4	Chad	109	22.4	1.9	36.1	5.0
Hungary	53	57.4	72.4	47.5	2.6	Tunisia	110	20.0	43.1	4.6	3.5
Israel	54	57.1	76.8	43.9	3.2	Mauritania	111	18.6	10.8	23.8	6.7
Bulgaria	55	56.6	64.5	51.4	2.9	Venezuela	112	18.1	1.0	29.5	-8.7
Costa Rica	56	55.9	61.0	52.5	3.0	Pakistan	113	15.9	17.3	14.9	2.8
Oman	57	54.3	63.5	48.2	2.5	Cameroon	114	11.9	7.4	14.9	4.9

נוסף על מאפיינים אלו מבדיקה שערכה היחידה הכלכלית לאחרונה ניתן לראות קשר ישיר בין גודל היצואן ליכולת השרידות שלו. המחקר מצא כי ליצואנים הקטנים (היקף יצוא בין 100 אלף דולר ל-2 מיליון) המהווים כ-69% ממספר היצואנים יכולת השרידות הנמוכה ביותר עם 69% על פני תקופה של 7 שנים. היצואנים הבינוניים (היקף יצוא 10-20 מיליון דולר) המהווים כ-20% ממספר היצואנים עם יכולת שרידות של כ-89%. היצואנים הגדולים (היקף יצוא 50-10 מיליון דולר) מהווים כ-8% ממספר היצואנים עם יכולת שרידות של כ-97%. ויצואנים גדולים מאוד (היקף יצוא מעל 50 מיליון דולר) מהווים כ-3% ממספר היצואנים עם יכולת שרידות של כ-99%.

מבחינה גאוגרפית מדד השרידות בארה"ב ובמדינות האיחוד הוא הגבוה ביותר עבור היצואן הישראלי ובפרט ככל שהיצואן קטן יותר. ליצואנים קטנים במדינות המפותחות "קל" יותר לשרוד ובכל קטגוריות היצוא "קשה" ליצואנים לשרוד לטווח ארוך באפריקה, אמריקה הלטינית ובמדינות אירופה (ללא האיחוד).